

Kategorije

V okviru kvalitativne raziskave o percipirani digitalni zasvojenosti med mladimi smo na podlagi transkriptov treh fokusnih skupin oblikovali nabor glavnih kategorij, ki predstavljajo temeljne pomenske sklope v izjavah udeležencev. Kategorizacija izhaja iz vsebinskih sklopov vprašalnika ter sledi principom odprtega in aksialnega kodiranja. Vsaka glavna kategorija (K1–K5) je vsebinsko usklajena z raziskovalnimi vprašanji in cilji študije, medtem ko podkategorije (npr. K1a, K1b, K1c) omogočajo bolj natančno razločevanje tematskih poudarkov, kot so npr. osebne definicije digitalne zasvojenosti, vpliv socializacijskih dejavnikov, strategije samoregulacije, izzivi digitalizacije v izobraževanju ter etične dileme. Tabela služi kot analitični okvir za nadaljnjo interpretacijo podatkov v poglavju 4.2 in hkrati kot podlaga za izgradnjo paradigmskega modela.

Tabela 1. Osnovna kategorizacija

Koda	Glavna kategorija (temeljni pojem)	Vsebinski fokus (pokriva sklop vprašalnika)	Podkategorije (oznaka + kratek opis)
K1	Razumevanje digitalne zasvojenosti in družbeni vplivi	<ul style="list-style-type: none"> • lastne definicije • vpliv družine, šole, vrstnikov • zaupanje v medije 	<ul style="list-style-type: none"> • K1a Definicije – kako študenti ubesedijo »digitalno zasvojenost« • K1b Primarna socializacija – vplivi staršev in družine • K1c Sekundarna socializacija – vplivi šole, vrstnikov, medijev
K2	Kako resen se mladim zdi ta pojav in morebitni ukrepi	<ul style="list-style-type: none"> • ali mladi pojav vidijo kot problem & zakaj • predlogi ukrepov (posameznik, družba, politika) 	<ul style="list-style-type: none"> • K2a Resnost pojava – subjektivna ocena problema • K2b Samoregulacija – individualne strategije (časovne omejitve ipd.) • K2c Sistemski ukrepi – predlogi za šole, zakonodajo, platforme
K3	Digitalna tehnologija v visokem šolstvu	<ul style="list-style-type: none"> • motivi rabe pri študiju • vpliv na učne navade & uspeh • praktični 	<ul style="list-style-type: none"> • K3a Motivacija/nameni – zakaj in pri čem uporabljajo orodja. • K3b Akademski učinki – koristi in slabosti za uspeh, koncentracijo.

		izzivi in pričakovana podpora	• K3c Logistični izzivi & podpora – tehnične težave, zelena pomoč fakultete.
K4	Zaupanje v spletne vire in prakse preverjanja	<ul style="list-style-type: none"> • strategije preverjanja verodostojnosti • izkušnje z napačnimi informacijami • odzivi na neresnice 	<ul style="list-style-type: none"> • K4a Strategije preverjanja – orodja, postopki, »dvojno preverjanje«. • K4b Izkušnje z dezinformacijami – opisi konkretnih primerov. • K4c Reakcije & popravljanje – kako ukrepajo ob zaznani neresnici.
K5	Etični izzivi in vloge deležnikov	<ul style="list-style-type: none"> • ključna etična vprašanja (algoritmi, sledenje, dobrobit) • odgovornost študentov, fakultet, skupnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • K5a Negativni vplivi platform - združuje skrb za način, kako algoritmi in poslovni modeli platform krojijo vedenje ter posledično vplivajo na duševno zdravje in dobrobit mladih • K5b Izobraževalna vloga fakultete – predmeti, delavnice, podporne storitve.

Tabela 1. Osnovna kategorizacija – glavne kategorije, izpeljane iz vprašalnika in treh transkriptov fokusnih skupin (Skupina I, II, III). Kategorije služijo kot temelj za kasnejši paradigmski model.

Opomba: Oznake podkategorij (npr. K1a–K1c) bodo uporabljene kot kodni markerji pri odprtem in aksialnem kodiranju ter pri navajanju dobesednih citatov v poglavju 4.2.

b) Glavne / osnovne kategorije in njihove podkategorije

Spodaj so za vsako jedrno kategorijo (K1 – K5) iz »Osnovne kategorizacije« navedene ključne podkategorije, kakor so se izkristalizirale v transkriptih treh fokusnih skupin. Podkategorije povzemajo ponavljajoče se pomenske enote, značilne citate in vzorce, ki se neposredno ujemajo z usmeritvenimi vprašanji iz vprašalnika.

K1 – Razumevanje digitalne zasvojenosti in družbeni vplivi

- **K1a Definicije** – načini, kako študenti ubesedijo pojem »digitalna zasvojenost«.
- **K1b Primarna socializacija** – vplivi staršev in družine na oblikovanje rabe tehnologije.
- **K1c Sekundarna socializacija** – vplivi šolskega okolja, vrstnikov in medijskih diskurzov.

K2 – Percepcija resnosti pojava in možni ukrepi

- **K2a Resnost pojava** – subjektivna ocena, ali in zakaj je zasvojenost problem.

- **K2b Samoregulacija** – individualne strategije (npr. časovne omejitve, “detox”).
- **K2c Sistemski ukrepi** – predlogi ukrepov za šole in družbo.

K3 – Digitalna tehnologija v visokem šolstvu

- **K3a Motivacija/nameni** – razlogi in področja uporabe digitalnih orodij pri študiju.
- **K3b Akademski učinki** – zaznane koristi in slabosti za učno uspešnost ter koncentracijo.
- **K3c Logistični izzivi & podpora** – tehnične težave ter pričakovana pomoč fakultete.

K4 – Zaupanje v spletne vire in prakse preverjanja

- **K4a Strategije preverjanja** – postopki, orodja in načini »dvojnega preverjanja«.
- **K4b Izkušnje z dezinformacijami** – konkretni primeri srečanja z napačnimi informacijami.
- **K4c Reakcije & popravljanje** – ukrepi študentov ob zaznani neresnici.

K5 – Etični izzivi in vloge deležnikov

- **K5a Negativni vplivi platform** - Združuje skrb za način, kako algoritmi in poslovni modeli platform krojijo vedenje ter posledično vplivajo na duševno zdravje in dobrobit mladih.
- **K5b Izobraževalna vloga fakultete** – predmeti, delavnice in podporne storitve za digitalno dobrobit.